

Voor Hope

*Time has told me
You're a rare, rare find
A troubled cure
For a troubled mind.*

Nick Drake, 'Time Has Told Me.'

*(Zo zeldzaam was een vondst
Zegt de tijd, nog nooit geweest
Een kwellende kuur
Voor een gekwelde geest.)*

It is a joy to be hidden and a disaster not to be found.

Donald Winnicott

*(Het is een genot verborgen te zijn
en een ramp om niet ontdekt te worden.)*

Er was eens een platenzaak.

Vanbuiten zag hij eruit als elke willekeurige winkel in elke willekeurige achterafstraat. Boven de deur stond geen naam. In de etalage stonden geen platen uitgestald. Op het raam was slechts een zelfgemaakte poster geplakt. *Voor de muziek die u nodig hebt!!! Iedereen welkom!! Wij verkopen uitsluitend VINYL! Indien gesloten, gelieve te bellen naar* – maar wat volgde kon slechts geraden worden, want behalve nog meer vrolijke uitroeptekens was alleen nog het cijfer 8, dat net zo goed een 3 kon zijn, leesbaar en twee tekens die misschien driehoekjes waren.

Binnen was de winkel tjokvol. Overal dozen, vol met alle mogelijke platen van alle mogelijke snelheden, maten en kleuren en alle genres door elkaar. Rechts van de deur stond een oude toonbank en achterin torenden aan weerszijden van een draaitafel twee luistercabines; eerder type slaapkamerameublement dan normale cabines. Achter de draaitafel zat de eigenaar, Frank, een vriendelijke beer van een kerel, te roken en platen te draaien. Zijn winkel bleef vaak tot 's avonds laat open – net zoals hij dikwijls

's ochtends gesloten was – terwijl mensen van divers pluimage bij afspelende muziek en dansende gekleurde lampjes op zoek waren naar platen.

Klassiek, rock, jazz, blues, heavy metal, punk. Zolang het op vinyl stond, was alles mogelijk. En als je Frank vertelde waar je naar op zoek was, of gewoon hoe je je die dag voelde, had hij binnen enkele minuten het juiste nummer. Dat kon hij nu eenmaal. Dat was zijn gave. Hij wist wat mensen nodig hadden, ook als ze het zelf niet wisten.

‘Waarom probeert u deze niet?’ zei hij dan, zijn warrige bruine haar achterover strijkend. ‘Ik heb zo het gevoel, dat dit is wat u zoekt...’

Er was een platenzaak.

KANT A: JANUARI 1988

De man die alleen van Chopin hield

Zoals altijd zat Frank achter zijn draaitafel te roken en naar buiten te kijken. Het was halverwege de middag en buiten was het bijna donker. De dag was nauwelijks een dag geweest. Een daling van de temperatuur had een beginnende vorst met zich meegebracht en Unity Street glom onder de lantaarnlampen. In de lucht hing een druilerige sfeer.

De vier andere zaken van het rijtje winkels waren al dicht, maar bij Frank brandden de lavalampen en de elektrische kachel. Aan de toonbank bladerde Maud van de tatoeagestudio fanzines door terwijl pastoor Anthony een origamibloem vouwde. Zaterdag Kit had alle Emmylou Harris-platen verzameld en probeerde die alfabetisch te rangschikken zonder dat Frank het merkte.

‘Ik had weer geen klanten,’ zei Maud, heel luid. Strikt genomen was er geen reden om te schreeuwen, ook al bevond Frank zich achter in de winkel en zij zich voorin: de winkels aan Unity Street hadden de afmeting van een huiskamer. ‘Luister je wel?’

‘Ik luister.’

‘Je ziet er niet uit alsof je luistert.’

Frank deed zijn koptelefoon af en glimlachte. Hij voelde hoe lachrimpeltjes zich over zijn gezicht verspreidden en hoe zijn ooghoeken zich plooiden. ‘Zie je? Ik luister altijd.’

Maud liet een soort ‘Hm!’ horen en zei vervolgens: ‘Er kwam één man binnen, maar niet voor een tatoeage. Hij vroeg de weg naar het nieuwe winkelcentrum.’

Pastoor Anthony van de cadeauwinkel zei dat hij een presse-papier had verkocht. En ook een leren bladwijzer met het Onze-vader erop gedrukt. Hij leek daar uitermate tevreden over.

‘Als het zo doorgaat, moet ik deze zomer sluiten.’

‘Nee, hoor, Maud. Het komt allemaal goed.’ Dit was een steeds terugkerend gesprek. Zij zei dat de zaken zo slecht gingen en Frank zei dat, nee hoor, Maud, de zaken helemaal niet slecht gingen. Jullie twee lijken net een plaat die blijft hangen, zei Kit, wat grappig geweest had kunnen zijn, behalve dat hij dat elke avond zei en bovendien waren ze geen stel. Frank was een verstokte vrijgezel.

‘Weet je hoeveel begrafenissen de begrafenisondernemers gehad hebben?’

‘Nee, Maud.’

‘Twéé. Twee sinds Kerstmis. Wat hebben de mensen toch?’

‘Misschien dat ze niet doodgaan,’ opperde Kit.

‘Natuurlijk gaan ze dood. Maar ze komen niet meer hierheen. Ze willen alleen maar die rotzooi in het centrum.’

De vorige maand nog was de bloemist vertrokken. Haar lege winkel stond als een rotte kies aan het einde van de rij en een paar nachten terug was de etalageruit van de bakkerij – die aan het andere uiteinde stond – beklad met leuzen. Frank had een emmer zeepsop gepakt, maar het had een hele ochtend in beslag genomen om ze weg te wassen.

‘Er zijn altijd winkels op Unity Street geweest,’ zei pastoor Anthony. ‘Wij zijn een gemeenschap. Wij horen hier thuis.’

ZaterdagKit droeg een doos nieuwe 45 toerenplaten en miste

op een haar na een lavalamp. Hij leek Emmylou Harris opgegeven te hebben. ‘Vandaag hadden we weer een winkeldief,’ zei hij, zonder enige aanleiding. ‘Eerst werd-ie boos omdat we geen cd’s hebben. Toen vroeg-ie of-ie een plaat van dichtbij mocht bekijken en weg was-ie.’

‘Wat was het ditmaal?’

‘Genesis, *Invisible Touch*.’

‘En wat deed jij, Frank?’

‘O, wat-ie altijd doet,’ zei Kit.

Ja, Frank had gedaan wat hij altijd deed. Hij had zijn oude suède jack gepakt en was de jongeman achternagegaan tot hij hem bij de bushalte te pakken had gekregen. (Welke dief ging er nou op lijn 112 staan wachten?) Tussen twee diepe teugen adem door had Frank gezegd dat hij de politie zou bellen tenzij het joch terugkwam en iets nieuws in de luistercabine probeerde. Hij kon de Genesis-plaat houden als hij die zo graag wilde hebben, maar het brak Franks hart dat hij de verkeerde pikte – hun vroege spul was veel en veel beter. Hij mocht de plaat voor niks hebben, met de hoes erbij, ‘maar dan moet je wel “Fingal’s Cave” proberen. Als je van Genesis houdt, dan houd je ook van Mendelssohn, geloof mij maar.’

‘Ik wou dat je er toch eens over nadacht om cd’s te gaan verkopen,’ zei pastoor Anthony.

‘Meent u dat nou?’ lachte Kit. ‘Hij gaat liever dood dan dat-ie cd’s verkoopt.’

Toen ging de deur open en *ding-dong*, een nieuwe klant. Frank voelde een tinteling van opwindning.

Een keurige man van middelbare leeftijd volgde de Perzische loper die naar de draaitafel leidde. Alles aan de man leek gewoon – zijn jas, zijn haar, zelfs zijn oren – alsof hij met opzet zo samengesteld was dat niemand ooit twee keer naar hem zou kijken. Met gebogen hoofd sloop hij langs de toonbank naar rechts, waar Maud, pastoor Anthony en Kit stonden met achter hen alle

platen in speciale kartonnen tassen. Hij liep langs de oude houten planken aan zijn linkerhand, de deur die naar Franks appartement ging, de tafel in het midden en alle plastic kratten met voorraad. Niet eens een zijdelingse blik op het patchwork van platenhoezen en eigengemaakte aanplakbiljetten waarmee Kit de muren had behangen. Hij bleef bij de draaitafel staan en haalde een zakdoek tevoorschijn.

Frank sloeg zijn grote armen over elkaar en leunde naar voren. ‘Goedemiddag,’ zei hij met zijn bassende stem. ‘Waarmee kan ik u van dienst zijn?’

‘Het zit zo, begrijpt u, ik hou alleen van Chopin.’

Nu wist Frank het weer. Deze man was een paar maanden geleden gekomen. Toen zocht hij iets om zijn zenuwen voor zijn huwelijk te bedwingen.

‘U hebt de *Nocturnes* gekocht,’ zei hij.

De man vertrok zijn mond. Hij leek niet gewend aan het idee dat iemand zich hem herinnerde. ‘Nu zit ik weer met een moeilijkheid en ik vroeg me af of u misschien... iets anders voor me zou kunnen vinden?’ Bij het scheren had hij een plekje overgeslagen. Dat had iets eenzaam, dat slordige plekje stoppels zo helemaal alleen.

Dus glimlachte Frank omdat hij altijd glimlachte als een klant zijn hulp inriep. Hij stelde de vragen die hij altijd stelde. Wist de man wat hij zocht? (Ja, Chopin.) Had hij iets anders gehoord wat hij mooi had gevonden? (Ja, Chopin.) Kon hij het neuriën? (Nee, hij dacht van niet.)

De man keek achterom om er zeker van te zijn dat niemand meeluisterde, maar niemand luisterde. Door de jaren heen hadden ze in de platenzaak van alles meegemaakt. Natuurlijk waren er de gewone klanten die voor nieuwe platen kwamen, maar vaak wilden mensen iets meer. Frank had hen door ziektes, verdriet, verlies van vertrouwen en werk geloodst en ook alledaagsere zaken als voetbaluitslagen en het weer. Niet dat hij van al die din-

gen iets af wist, maar het was gewoon een kwestie van luisteren en hij had een eindeloos geduld. Als jongen kon hij uren met een stukje brood in zijn handen wachten op een vogel.

Maar de man staarde Frank aan en wachtte.

‘U wilt dat ik de juiste plaat vind? U weet niet wat, maar zolang het Chopin is, bent u tevreden?’

‘Ja, ja,’ zei de man. Zo was het.

Dus wat had hij nodig? Frank streek zijn haarlok weg – die onmiddellijk terugviel, maar zo was het nu eenmaal, het ding leidde zijn eigen leven – hij legde zijn kin in zijn handen en luisterde alsof hij een radiosignaal in de ether probeerde op te vangen. Iets moois? Iets langzaams? Hij zat doodstil.

Maar toen het kwam, was het zo’n voltreffer, dat het Frank de adem benam. Natuurlijk, wat de man nodig had was niet Chopin. Zelfs geen nocturne. Wat hij nodig had was...

‘Wacht!’ Frank was al opgestaan.

Hij beende door de winkel, trok platenhoezen tevoorschijn, liep rakelings langs Kit en boog zijn hoofd om een lamp te ontwijken. Hij hoefde alleen maar de juiste match te vinden voor de muziek die hij had gehoord van de man die alleen van Chopin hield. Piano, ja. Hij hoorde piano. Maar de man had ook nog iets anders nodig. Iets wat zowel teer als groots was. Waar kon Frank dat vinden? Beethoven? Nee, dat zou te veel zijn. Beethoven zou te overweldigend zijn voor deze man. Wat hij nodig had was een goede vriend.

‘Kan ik je helpen, Frank?’ vroeg Kit. Eigenlijk zei hij ‘Ka’kjhiep?’ omdat zijn achttienjarige mond vol zat met een chocoladekoekje. Kit was niet simpel of achterlijk, zoals sommige mensen beweerden, hij was alleen maar onhandig en veel te enthousiast, en grootgebracht in een klein rijtjeshuisje door een dementerende moeder en een vader die hoofdzakelijk televisiekeek. In de afgelopen paar jaar was Kit Frank heel dierbaar geworden, net zoals ooit zijn kapotte bestelwagen en de platenspeler van zijn moeder

hem dierbaar waren geweest. Hij had ontdekt dat Kit minder ernstige schade aanrichtte wanneer je hem behandelde als een jonge terriër, hem regelmatig naar buiten liet gaan en gemakkelijke opdrachten gaf.

Maar naar welke muziek zocht hij? Wat was het?

Frank zocht een nummer dat als een klein vlot langs zou drijven om deze man veilig thuis te brengen.

Piano. Ja. Koper. Dat kon werken. Een stem? Misschien. Het moest iets krachtigs en hartstochtelijks zijn dat zowel gecompliceerd en tegelijk zo eenvoudig klonk dat het duidelijk was...

Dat was het. Hij had het. Hij wist wat de man nodig had. Hij dook achter de toonbank en haalde de juiste plaat tevoorschijn. Maar toen hij zich, onder het mompelen van 'Kant B, nummer vijf. Dat is het. Ja, dat is het!' naar zijn draaitafel haastte, slaakte de man een zo wanhopige zucht dat het bijna een snik was.

'Nee, nee. Wie is dit? Aretha Franklin?'

'"Oh No Not My Baby". Dat is het. Dat nummer.'

'Maar ik zei u toch dat ik Chopin wil. Aan popmuziek heb ik niks.'

'Aretha is sóú! Tegen Aretha valt niets in te brengen.'

'*Spirit in the Dark?* Nee, nee. Deze plaat wil ik niet. Daarvoor ben ik niet gekomen.'

Frank keek vanuit zijn rijzige hoogte naar omlaag, terwijl de man zijn zakdoek verfrommelde. 'Ik weet dat het niet is wat u wilt, maar geloof me, het is wat u vandaag nodig hebt. Wat hebt u te verliezen?'

De man wierp een laatste blik in de richting van de deur. Pastoor Anthony maakte een toegeeflijk schoudergebaar, alsof hij wilde zeggen: *Waarom niet? We hebben het allemaal meegemaakt.* 'Vooruit dan maar,' zei de man die alleen van Chopin hield.

Kit deed een stap naar voren en bracht hem naar een luistercabine; hij pakte niet de hand van de man beet, maar liep met zijn armen uitgestrekt om de man heen alsof diens ledematen elk mo-

ment af konden vallen. De lavalampen gaven licht af dat steeds veranderende roze, appelgroene en gouden vormen aannam. De cabines leken in de verste verte niet op die bij Woolworths – daar had je het gevoel stokstijf rechtop in een haardroger te staan, en de koptelefoons waren zo vettig dat je daarna, beweerde Maud, een douche moest nemen. Nee, dit waren cabines die Frank zelf had gefabriceerd uit een paar bij elkaar horende, enorme victoriaanse kleerkasten die hij toevallig bij het afval had zien staan. Hij had de poten afgezaagd, de roeden en laden eruit gehaald en kleine gaatjes geboord om elke kast via een snoer met zijn draaitafel te verbinden. Frank had twee comfortabele leunstoelen gevonden die klein genoeg waren om erin te passen. Hij had het hout net zo lang opgewreven tot het glom als zwarte glansverf en in de deuren een fijn inlegwerk van parelmoeren vogels en bloemen tevoorschijn kwam. Als je goed keek, waren het prachtige cabines.

De man stapte erin, schuifelde zijwaarts – per slot van rekening werd hem gevraagd plaats te nemen in een slaapkamermeubel – en ging zitten. Frank hielp hem met de koptelefoon en sloot de deur.

‘Zit u goed?’

‘Dit gaat het niet worden,’ riep de man terug. ‘Ik hou alleen van Chopin.’

Bij zijn draaitafel liet Frank de plaat uit de hoes glijden en lichtte de arm op. *Tik, tik*, deed de naald, over de groeven glijdend. Hij zette de luidsprekerknop om zodat de muziek door de hele winkel te horen zou zijn. *Tik, tik...*

Vinyl had zijn eigen leven. Het enige wat je kon doen was wachten.